

Vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Rondetafelgesprek Uitgangspuntennotitie cultuurbeleid 2021-2024
Structuurverandering en arbeidsmarkt (d.d. 20 juni 2019)

betreft
inbreng
rondetafelgesprek
datum
13-06-2019
kenmerk/ref.nr.
49.510.JB.jb
pagina
1/5

Lucasbolwerk 11
3512 EH Utrecht
T +31 (0)30 230 37 40
info@cultuurconnectie.nl
www.cultuurconnectie.nl

NL67 ABNA 05 13 74 00 66
btw nr. NL 007096793 B 01
k.v.k.nr. 40480671

Waarom

Een toekomstbestendige, sterke culturele en creatieve sector is van belang voor de maatschappij als geheel. De bijzondere kenmerken van de economie in de sector maakt dat het wenselijk is dat de overheid, sociale partners en andere belanghebbenden zich inzetten voor een gezonde arbeidsmarkt. Inspanningen zijn nodig om -met name- de positie van een groeiende groep kwetsbare werkenden met een zwakke inkomens- en onderhandelingspositie te versterken.

Adviezen

In april 2017 verscheen het advies 'Passie gewaardeerd' van de SER en de Raad voor Cultuur over de versterking van de arbeidsmarkt in de culturele en creatieve sector. Een rapport, dat mede op verzoek van de sociale partners tot stand is gekomen. Als vervolg en aanvulling op het rapport is door de sector de 'Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector 2017-2023' gestart. Als eerste stap is een agenda opgesteld. Deze agenda richt zich op en tót alle werkenden in de gehele (gesubsidieerd en niet-gesubsidieerde) culturele en creatieve sector in Nederland. De agenda betreft de werkgevers, opdrachtgevers, werknemers en zelfstandigen, de creatieve professionals, de brancheorganisaties en individuele instellingen, Kunsten 92, de (kunstvak)opleidingen, sponsors, private en publieke fondsen, landelijke-, regionale- én lokale overheden, de bovensectorale werkgevers- en werknemersorganisaties, adviesorganen en relevante uitvoeringsorganisaties alsmede onderzoekinstellingen.

De culturele en creatieve sector omvat een groot aantal middelgrote en kleine bedrijven waarin circa 140.000 medewerkers en 100.000 zelfstandigen werkzaam zijn. In de SER-verkenning is aangesloten bij de definitie van het CBS om de contouren van de sector vast te stellen. De sector is divers en er is een groot aantal stakeholders actief.

Arbeidsmarktagenda

De kernvragen van de arbeidsmarktagenda zijn:

1. Wat is er nodig om de arbeidsmarktpositie van werkenden in de culturele en creatieve sector te verbeteren?
2. Wat kan de sector zelf doen?
3. Wat is er van de Rijksoverheid, provincies, gemeenten en/of stakeholders nodig?

Hiervoor hebben we vier oplossingsrichtingen onderscheiden:

1. Vergroten verdienvermogen van de culturele en creatieve sector
2. Verbeteren inkomenszekerheid van werkenden
3. Bevorderen van scholing en duurzame inzetbaarheid
4. Versterken van de sociale dialoog.

PACCT

Voor de uitvoering, ontwikkeling, borging en monitoring van de voorstellen is capaciteit nodig. De minister van OCW vraagt daarnaast om één aanspreekpunt voor de sector. Hiervoor is regievoering, betrokkenheid en draagvlak nodig van het veld, en specifiek om inzet van sociale partners, die hun rol moeten nemen in het arbeidsmarktbeleid. De sector en de minister zijn gebaat bij normalisatie van de sociale dialoog. Sociale partners zijn hiertoe bereid.

Op basis van bovenstaande constatering is bij sociale partners het inzicht ontstaan dat een Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (PACCT) als opvolger van de Regiegroep Arbeidsmarktagenda een structurele plek verdient in de sector. Het PACCT kan de gesprekspartner zijn voor het ministerie van OCW, kan het vastleggen van afspraken uit de arbeidsmarktagenda stimuleren en kan de afspraken monitoren die voor alle werkenden in de hele culturele en creatieve sector gelden. Denk hierbij aan een Sociaal Arrangement of een arbeidsmarkt & scholingsfonds. Tevens kan het PACCT namens de sector afspraken maken, uitvoeren en monitoren met andere partijen die nodig zijn om de arbeidsmarkt te verbeteren. Bijvoorbeeld een convenant met overheden (de rol van andere overheden dan de Rijksoverheid moet niet onderschat worden) en fondsen.

Het is de ambitie dat het PACCT zich ontwikkelt tot een spil voor arbeidsmarktbeleid in de sector, waardoor de aanjaagfunctie en de regiefunctie van de Regiegroep arbeidsmarktagenda na 2023 duurzaam en structureel geborgd kan worden. De missie van het PACCT is het verbeteren van de arbeidsmarkt in de culturele en creatieve sector, en zo een bijdrage te leveren aan een duurzame, toekomstbestendige en bloeiende culturele en creatieve sector in Nederland.

De doelen en taken van het PACCT zijn:

- a. Regie op het arbeidsmarktbeleid in culturele & creatieve sector;
- b. Het organiseren, ondersteunen en voeren van de sociale dialoog;
- c. Het bevorderen van de professionalisering. Minimaal het borgen en beheren van de opbrengsten van de arbeidsmarktagenda;
- d. Het sluiten van een Sociaal Arrangement dat een arbeidsvoorwaardelijk fundament legt voor alle werkenden in de sector. Met afspraken over inkomen, werkloosheid, medezeggenschap, arbeidsongeschiktheid en pensioen;
- e. Het sluiten van convenant(en) met externe partijen zoals overheden en fondsen;
- f. Het vormen van een fonds voor Permanente Professionele Ontwikkeling (PPO) om opleidingen en arbeidsmarkt trajecten te stimuleren zodat alle werkenden hun positie op de arbeidsmarkt structureel kunnen verbeteren;
- g. Het stimuleren van innovatie- en verdienvermogen in de sector.

Het PACCT wordt gevormd door:

- 1) Een platform van sociale partners, deskundigen, stakeholders met een onafhankelijke voorzitter;
- 2) Een bestuur gevormd door sociale partners met de onafhankelijk voorzitter

Het PACCT ziet er schematisch als volgt uit:

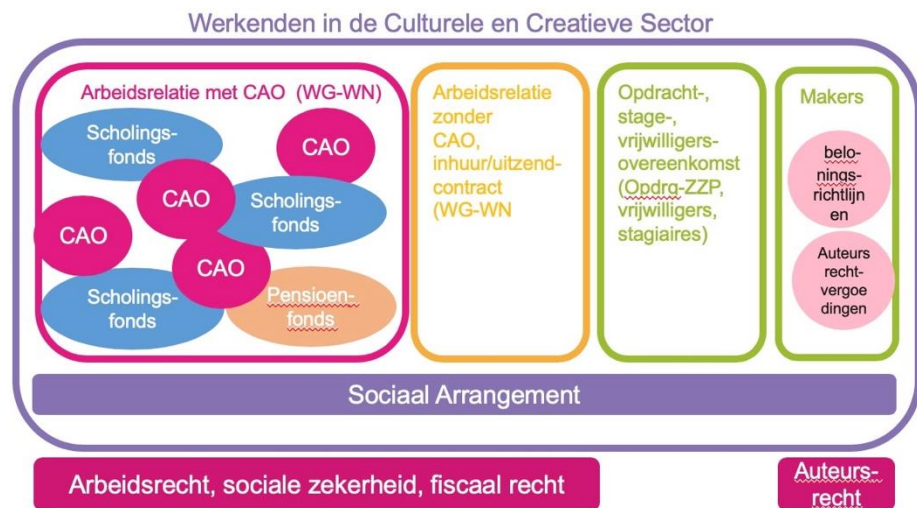


Kenniskamers

Er zijn vier kenniskamers die ieder verantwoordelijk zijn voor één van de vier beleidsonderwerpen: Het Sociaal Arrangement, professionele ontwikkeling, arbeidsmarktbeleid en innovatie. Ter vergelijking: de kenniskamers vertonen overeenkomsten met de huidige clusteroverleggen van aanjagers van de Arbeidsmarktagenda, ze borgen de opbrengst en continuïteit van het clusteroverleg.

Werkenden in de sector

Voor veel uitwerkingen van de arbeidsmarktagenda is het cruciaal dat deze van toepassing zijn op alle werkenden in de hele culturele en creatieve sector. Voor werknemers die niet onder een cao vallen gelden de basisafspraken uit het arbeidsrecht, de sociale zekerheid en het fiscaal recht. Voor zzp'ers en makers gelden zelfs deze afspraken niet. Voor sommige makers is wel het auteursrecht van toepassing en soms een beloningsrichtlijn.



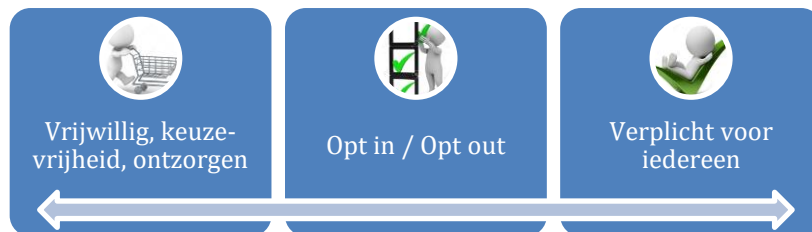
Sociaal arrangement

De gedachte is dat sociale partners een Sociaal Arrangement sluiten. Dit Sociaal Arrangement vormt een fundament voor alle werkenden in de sector. De doelen van het Sociaal Arrangement zijn:

1. Een **gelijk speelveld** voor werknemers en zzp'ers
 - Reden voor werken als of inhuren zzp'er: flexibiliteit/vrijheid, geen financiële concurrentie / social dumping
 - Tegengaan versnippering of onderlinge concurrentie, ook tussen deelsectoren
2. **Eerlijke arbeidsvoorwaarden** in de sector: Fair Practice Code is het normatieve kader, in het Sociaal Arrangement wordt dit vertaald in concrete collectieve afspraken voor alle werkenden. Mogelijkheid voor basisvoorzieningen voor iedereen.
 - Onderlinge solidariteit werkenden versterken
 - Sociale Dialoog werkgevers/opdrachtgevers versterken
3. **Gezamenlijke, sectorale verantwoordelijkheid** voor een kwalitatief en passende arbeidsmarkt met duurzame loopbanen.
 - Stimuleren ketenverantwoordelijkheid (oa fondsen, subsidiënten)
 - Ondernemerschap stimuleren, koek vergroten (wg-wn-zpp)
 - Innovatie

Het Sociaal Arrangement sluit nauw aan op het normatieve kader van de Fair Practice Code, en wil bijdragen aan duurzaam, eerlijk en transparant ondernemen en werken in de culturele en creatieve sector. Het is een bijdrage aan nieuwe solidariteit tussen verschillende type werkenden.

In het Sociaal Arrangement zijn verschillende typen afspraken, van verplicht voor iedereen, tot een aanbod voor een individuele opdrachtgever of zzp'er. In het Sociaal Arrangement wordt uitgewerkt op welke manier het best de beoogde doelen kunnen worden gerealiseerd. Mogelijk kunnen er ook afspraken gecombineerd worden. Dit kan ook in de loop van de tijd veranderen. Het Sociaal Arrangement blijft voortdurend in ontwikkeling.



Het is de intentie om eind 2019 een eerste Sociaal Arrangement te sluiten. Met die onderdelen die op dat moment haalbaar zijn, en waarvoor voldoende draagvlak bestaat. En met die partijen die het Sociaal Arrangement willen ondertekenen. We denken aan afspraken inzake:

1. Loon
2. Arbeidsongeschiktheidsverzekering (AOV)
3. Pensioenvoorziening
4. Permanente professionele ontwikkeling

Arbeidsongeschiktheidsverzekering

Een arbeidsongeschiktheidsverzekering is individueel erg duur, en voor sommige groepen niet goed verkrijgbaar (gezondheidsselectie). Het risico bij arbeidsongeschiktheid is hoog: verlies van inkomen en bezittingen, tot bijstandsniveau. Grote risico's en kosten zowel voor de werkende als ook voor de maatschappij. Een verplichte, collectieve verzekering is hiervoor waarschijnlijk de enige betaalbare, dekkende oplossing.

Pensioen

Op dit moment zijn sociale partners en pensioenfonds PFZW aan het onderzoeken of er een passende pensioenvoorziening voor zzp'ers in de sector aangeboden kan worden. Sociale partners stellen vast dat gelijkstelling tussen werknemer en opdrachtnemer als het gaat om beloning of tarifiering, noodzakelijk is om een zzp'ers financiële ruimte te geven zich te verzekeren voor pensioen. Ten aanzien van een eventuele pilot zullen sociale partners en PFZW/PGGM gezamenlijk bepalen of nodig is om de voor pilot benodigde begeleidende wet- en regelgeving (ministerie van SZW) tijdens de looptijd daarvan mogelijk te maken.

Permanente professionele ontwikkeling

Andere belangrijke onderwerpen uit de arbeidsmarktagenda zijn duurzame inzetbaarheid en ondernemerschap. Ook hier is het nodig om als hele sector verantwoordelijkheid te nemen, zodat werkenden hun werkzame leven in verschillende rollen en functies in de culturele en creatieve sector kunnen werken, en het talent behouden blijft voor de sector. Hieraan kan een fonds voor permanente professionele ontwikkeling, een van de doelen van het PACCT, een belangrijke bijdrage leveren. Het ministerie van OCW overweegt de mogelijkheden van een eenmalige financiële impuls om de ontwikkeling in de sector te stimuleren. Het is belangrijk

dat sociale partners (ook financieel) gaan bijdragen aan de structurele ontwikkeling van de arbeidsmarkt en de werkenden in de sector om zodoende te komen tot een duurzame en bestendige oplossing.

Convenanten

Om een Sociaal Arrangement voor de culturele en creatieve sector te kunnen sluiten, zijn afspraken met diverse externe partijen nodig. Het PACCT wil hiervoor zo nodig convenanten sluiten met de betreffende partijen.

Eén van de belangrijke knelpunten om te komen tot fatsoenlijke, en eerlijke arbeidsvoorwaarden is dat deze geld zullen kosten. Organisaties zullen als gevolg van het kostenverhogende effect mogelijk genoodzaakt zijn hun (toegangs)prijzen te verhogen. Dit is een mogelijke bedreiging voor de toegankelijkheid van kunst en cultuur. Een gevolg van het realiseren van betere arbeidsvoorwaarden is (naast eerdergenoemde mogelijke prijsstijging) ook dat dit tot een daling van de productiecapaciteit zal kunnen leiden. Enerzijds is het daarom cruciaal om te zorgen dat het verdienvermogen van de sector toeneemt. Hiervoor worden voorstellen uitgewerkt in de agendapunten uit de Arbeidsmarktagenda: verdienmodellen (2.1), wegnemen knelpunten ondernemerschap (2.2), marktstimulering (2.4), stimulering opdrachtgeverschap (2.5). Anderzijds is het van belang dat overheden en fondsen financierings- en/of prestatieafspraken maken zodat bij gesubsidieerde activiteiten invulling wordt gegeven aan het Sociaal Arrangement. Dit is intussen opgenomen in de uitgangspunten cultuurbeleid 2021-2024.

Experimenteerruimte

Om te komen tot goede afspraken in de sector, zijn niet alleen de overheid als subsidieverstrekker en/of opdrachtgever van belang. Ook de overheid als wet- en regelgever is een onmisbare partner.

Voor vernieuwende afspraken voor zzp'ers in deze bijzondere sector, is experimenteerruimte van essentieel belang. Bijvoorbeeld op het gebied van collectief onderhandelen. Ook is het voor opdrachtgevers en zzp'ers van belang dat er (vooraf) duidelijkheid is over de juridische positie van werkenden (geen schijnzelfstandigheid). Samen met de Belastingdienst kan bekeken worden of het Sociaal Arrangement tevens een model-opdrachtovereenkomst kan bieden, zodat schijnzelfstandigheid bij het naleven van het Sociaal Arrangement op voorhand is uitgesloten.

Ook is overleg opgestart met de Autoriteit Consument en Markt (ACM) om te bezien welke (on-)mogelijkheden er zijn om binnen de huidige wettelijke (mededingings-)regels de werkenden in de culturele en creatieve sector experimenteerruimte en comfort te bieden bij het collectief oplossen van de zorgwekkende arbeidsmarktsituatie van zelfstandigen (in het bijzonder door collectieve activiteiten in relatie tot tarieven).

Toekomst

Het PACCT, de Structurele Sociale Dialoog en het Sociaal Arrangement hebben de intentie om te blijven groeien. Zowel in draagvlak, door meer partijen te betrekken, als ook inhoudelijk, door het toevoegen van meer dienstverlening en afspraken. Hiertoe zal het PACCT en het Sociaal Arrangement met enige regelmaat wordt geëvalueerd. Waar nodig zal worden aangepast en aangevuld met ervaringen en nieuwe inzichten. Uiteraard aansluitend bij de ontwikkelingen in de Culturele Creatieve Sector. Het werkveld neemt haar verantwoordelijkheid en we hopen op uw steun te mogen rekenen!

Jan Brands

Directeur Cultuurconnectie namens de Federatie van Werkgeversverenigingen in de Cultuur (FC).